

TÜYİD Zirvesi ve COP 28 2023 Yılı Biterken Gerçekleşen İki Önemli Konferans

Müge TUNA – Clairfield Yönetici Direktörü ve TÜYİD Yüksek İstişare Konseyi Üyesi

2023 yılı sonuna gelirken, başarılı bir TÜYİD Zirvesi daha gerçekleştirildi. 12 senedir geleneksel hale gelen TÜYİD Zirvesi'nde, hem senenin değerlendirildiği, hem de önümüzdeki dönemde gerek global gerekse de Türkiye sermaye piyasalarında ve iş dünyasında hakim olması beklenen trendler üzerinde görüş alışverişlerinin yapıldığı panellerde saygın katılımcıları dinleme imkanı oldu.

Açılış konuşmalarından ilkinin gerçekleştiren, TÜYİD Yönetim Kurulu Başkanı ve Şişecam Kurumsal Yönetim & Uyum Bölüm Başkanı Sn. Başak Öge, TÜYİD'in kuruluşundan bu yana geçen 14 sene sonunda üyesi olan şirketlerle, BİST'in %75'ini temsil ettiğini belirtirken; son senelerde hızla artarak sekiz milyonun üzerine çıkan yerli yatırımcı sayısı yanında, Türkiye'nin yabancı yatırımcılar için cazip fırsatlar sunuyor olması nedeniyle de; yeni senede önemli ölçüde artması beklenen yabancı yatırımcı ilgisiyle, **şirketlerin yatırımcı ilişkileri ekiplerinin üstlenmekte olduğu kritik rol ve sorumluluğun** altını çizdi.

Ayrıca sermaye piyasalarının sadece finansman temini açısından önemli olmadığını; aynı derecede önemli olarak şirketlerin kazandıkları kurumsal yönetim standartlarıyla, şeffaf, öngörülebilir, hesap verebilir ve global raporlama kriterlerine uyumlu hale geldiklerine de dikkat çekti. Bu noktada günümüzün en önemli trendlerinden biri olan "SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK" konusunun, TÜYİD kapsamında dikkatle ele alındığını; sürdürülebilirlik kriterlerine uyum ve sadece şirketler nezdine değil tüm toplumda farkındalığın artmasının, sürdürülebilir başarı için kritik olduğunu belirtti.

Bu geniş çerçevede ESG (çevre, sosyal, yönetim) kriterleri ile birlikte; inovasyon, dijitalleşme, yapay zeka dahil teknolojik dönüşümün, tüm ekosistemlerin temel taşları haline geldiğini ifade etti.

Sermaye Piyasası Kurulu Başkan Yardımcısı Sn. Ali İhsan Güngör ise, sermaye piyasalarına ilişkin bazı rakamlar paylaştı: 2022 yılında gerçekleşen 42 yeni halka arzda toplam \$1 milyarın üzerinde; 2023'de ise şu ana kadar gerçekleşen 50 şirket arzıyla ise yaklaşık \$3,5 milyar fon girişi sağlandığını belirtti. **BİST'de 533 halka açık şirketin toplam piyasa değeri olan \$330 milyar dolar civarında büyüklüğün ise, Türkiye milli gelirinin yaklaşık %35'ine denk geldiğinin** altını çizerek; burada önemli bir potansiyel olduğunu, bu oranın OECD ülkelerinde %70'lerin üzerinde hatta kimi ülkelerde %100'e yakın olduğu göz önünde bulundurulduğunda; Türkiye'de hala sermaye piyasalarının derinleşmesine ve çok daha fazla şirketin halka arzlarla banka kredilerine alternatif önemli finansman kaynağı yaratabileceğine dikkat çekti. Aynı zamanda sadece halka arzlar değil, şirket tahvil ihraçlarıyla da 2023'de 600 milyar TL'nin üzerinde şirketlerin kaynak temin ettiğini belirten Sn. Güngör; kurumsal fon yönetim büyüklüğünün de 1,4 trilyon TL'ye ulaşmış olmasının önemini vurguladı. Bu gelişmelerle Türk şirketleri ve piyasalarının dünya ile entegrasyonu artarken; OECD'nin 12 ilkesinden biri olan "**kurumsal yönetim**" süreçlerinin gelişimi ile uzun vadeli bakış açısı ve küresel ölçekte şirketlerimizin sayısının artması yanında kamunun doğru ve zamanında bilgilendirilmesi gibi ilkelerin kalıcı hale geldiğini belirtti.

Zirvede ayrıca, “CEO Gözüyle”, “Dijital Yatırımcı İlişkileri” ve “Dönüşen Yatırımcı Profili” başlıklarıyla, zirvenin teması olan “Yatırımcı İlişkilerinde Dönüşen Trendler” ile örtüşen paneller yer aldı.

Zirvenin bir paneli de TÜYİD Yönetim Kurulu Üyesi ve Aslı Selçuk Danışmanlık Kurucu CEO’su Sn. Aslı Selçuk moderatörlüğünde, **“Dönüşen Sürdürülebilirlik Standartları”** başlığında idi. Bu panel, 2 hafta boyunca Dubai’de devam eden **COP28 İklim Konferansı’nda** dünya liderleri, şirket üst yönetimleri, banka ve finans kuruluşu şirketlerin yöneticileri, sivil toplum kuruluşlarının ele aldığı iklim krizi, sürdürülebilirlik, ESG standartlarına uyum, enerji politikalarının yeniden belirlenmesi, yatırım taahhütlerinin belirlenmesi ve yerine getirilmesi, “net sıfır” sonucuna ulaşmak üzere yol haritalarının oluşturulması konularıyla örtüşüyordu.

Özellikle insan kaynaklı “İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ” nedeniyle dünya ısınırken, “ENERJİ GÜVENLİĞİ” de endişe verici hale gelmiş durumda. Ancak Uluslararası Enerji Ajansı Başkanı Dr. Fatih Birol, **“Dünyanın enerji güvenliği krizini çözmek ile iklim krizini çözmek arasında seçim yapmasına gerek olmadığını, çünkü her ikisini de aynı anda çözecek teknolojiler ve politikalar olduğunu”** belirtiyor.

Küresel bir enerji krizinin içinden geçmiş olmamıza rağmen, enerji piyasalarındaki bozulma yeni değil. 70’lerin başı, 80’ler ve 2000’lerin başındaki enerji krizlerinin hepsi kendi dönemlerinde zorlayıcıydı. Ancak günümüz koşullarında iklim değişikliği, global pandemi ve Rusya – Ukrayna savaşı gibi diğer tehdit unsurları ile birlikte geçmiş dönemlere göre çok daha kritik seviyelerde yaşandı. Hepsinden önemlisi, birçok gelişmekte olan ülkenin ödemeler dengesi darboğazları da dahil olmak üzere; siyasi ve ekonomik istikrar sorunlarıyla da karşı karşıya kalması tehdidi de, mevcut durumu daha kritik noktaya getirdi. Bu yüzden **“Yenilenebilir enerjilerin yatırımlarının hızlandırılması” ve “Net Sıfır” hedeflerinden taviz verilmemesi dışında seçenek yok!** demek mümkün.

Net-sıfır dönüşümünde değer yaratmak

Avrupa Birliği’nin 2019 sonunda açıkladığı “Avrupa Yeşil Mutabakatı” ile sanayinin dönüşümünün sağlanması ve tüm politikaları iklim değişikliği ile mücadele için yeniden şekillendirmesi hedefi doğrultusunda; **dünyada sürdürülebilir olmayan ekonomik modelden, gezegen dostu modele yönelmenin zorunlu hale geldiği** bir dönemdeyiz. Şirketlerin vizyon ve amaçlarının, sürdürülebilirlik sorumluluğu çerçevesinde oluşturulması gereği kaçınılmaz olmuş; “Net Sıfır” momentumu artık durdurulamaz bir noktaya gelmiştir.

Özellikle gelişmekte olan ülkeler için, yenilenebilir enerji ekonomisine geçiş ve aşırı hava koşullarına karşı önlem almak üzere, gerekli sermaye ve finansman sağlanması öncelikli konu; bu yatırımların sağlanması ve temiz enerji teknolojilerinin önünün açılması için finansal paradox’un giderilmesi şart! Bu yüzden özel sektöre destek vermek üzere, iklim yatırımlarına ilişkin yatırımların finansmanında devletler ve Dünya Bankası, IFC, EBRD gibi uluslararası kalkınma bankaları ve finans kuruluşlarının üstlendiği sorumluluk büyük önem taşımaktadır. COP28’de kararı alınan yeni bir “iklim zararlarını giderme” fonu, ülkelerin katkısıyla oluşturulacak ve iklim felaketlerinden en çok etkilenen ülkelere kanalize edilecek. Diğer yandan dünyanın büyük fon yöneticileri (*içinde Orta Doğu’nun ülke fonları ve TPG, Blackrock gibi özel sermaye fonlarının da yer aldığı*), 30 milyar dolar’lık iklim odaklı yeni bir yatırım fon tahsis ettiklerini açıkladılar. Bu finansmanların sağlanmadığı durumda, iklim felaketlerinin yarattığı yıkımların 2030 yılına kadar senede 300-500 milyar dolar maliyet doğuracağı tahmin edilmektedir.

Net Sıfır ekonomisine geçişle ilgili gereken yatırımları yapmak üzere bekleyen senede yaklaşık 4 trilyon dolar sermaye olmasına rağmen, yatırımların bu dönüşüme / geçişe yönlendirilmesi gecikiyor ve doğru zamanda doğru projelere yönlendirilmedikleri için bir sermaye açığı oluşmaktadır. Ayrıca ülkeler bazında yaşanan çelişkiler de konunun bir başka boyutu.

Özellikle Çin'in konumu karışık; Çin hem en büyük güneş paneli üreticisi, hem de enerji ihtiyacı için çok büyük bir kömür kullanıcısı konumunda. Almanya Başbakanı Scholz ise Dünya İklim Zirvesi'nde yaptığı konuşmada; **petrol, kömür ve doğal gaz gibi fosil yakıtlardan küresel düzeyde bir an önce vazgeçilmesi gerektiğini ve iklim değişikliğinin günümüzün en büyük küresel zorluğu olduğunu** söyledi.

Diğer yandan 30 Kasım'da Dubai'de başlayan Birleşmiş Milletler **son İklim Zirvesi COP28 konferansının ev sahibi** olarak açılış konuşmasını yapan **Sultan Ahmed Al Jaber, aynı zamanda Abu Dabi National Oil (Milli Petrol şirketi)'nin CEO'su.** Bu konferansta 2 hafta boyunca iklim tehdidi ve buna karşın yenilenebilir enerji yatırımlarının önemine dair konuşmalar yapılmış olmakla birlikte; dünyanın en büyük petrol şirketlerinden birinin açılış konuşmanı yapması da bir çelişki olarak görülmektedir. Ancak; **enerji güvenliği ve verimliliğini bir arada sağlamak ve sürdürmek için önemli olan, gerekli teknolojilerin geliştirilmesi; ancak, hem yenilenebilir enerji şirketlerinin, hem de fosil yakıt üreticisi şirketlerin üstlerine düşen sorumluluğu gerçekleştirilmesi ile sağlanabilir.**

Sonuçta, bahsedilen yeni teknolojilerin ve iklim değişikliği tehditlerine karşı geliştirilecek projelerin gerçekleştirilmesi için, tüm dünyanın "konfor alanından çıkıp"; alışılan ve rahat edilen eski fikirlere inatla tutunmaktan vazgeçmesi gerekiyor ki **yeni fikirlerin, inovasyonların önü açılsın ve gerekli sermayenin buraya yönlendirilmesi sağlansın.**